

Avsnitt 61: Samläsning på gymnasiet för elever med intellektuell funktionsnedsättning

INFORÖST: Vi på Specialpedagogiska skolmyndigheten arbetar för att alla barn, elever och vuxenstuderande oavsett funktionsförmåga ska nå målen för sin utbildning. I podden förklarar, fördjupar och diskuterar vi specialpedagogik och ger goda råd till dig som arbetar i eller har barn som går i förskolan och skolan.

ERIKA: Hej och välkomna till Specialpedagogiska skolmyndighetens podd *Lika värde*. Och som vanligt så spelar vi in det här samtalet på distans och det kan påverka ljudkvalitén. I dagens samtal så kommer vi att prata om samläsning på gymnasiet för elever med intellektuell funktionsnedsättning. Vad är det för någonting och vad innebär det och vilken skillnad gör det för eleverna när det gäller deras utbildning och senare i livet också valmöjligheter? Jag heter Erika Bergman och arbetar som pressekreterare på Specialpedagogiska skolmyndigheten och med mig har jag Nadja Ekström, samordnare med fokus på gymnasieutbildning för elever med intellektuell funktionsnedsättning. Och Eva-Lisa Andersson, rådgivare på Specialpedagogiska skolmyndigheten som ofta ger råd till skolor och vuxenutbildningar där elever med intellektuell funktionsnedsättning går. Varmt välkomna hit, hör ni.

EVA-LISA/NADJA: Tack.

2021-08-18

ERIKA: Och så här i början av samtalet så skulle jag vilja att vi reder ut vad samläsning är för någonting, vilka elever är det det handlar om och vad innebär det, hur går det till. Så jag tänkte att börjar med att ställa den frågan till dig Eva-Lisa så får du fylla på Nadja om det är någonting som du vill lägga till.

EVA-LISA: Ja, samläsning det innebär att elever i gymnasiesärskolan och elever i gymnasieskolan har undervisning tillsammans. Och det är något som vi ser blir vanligare och det kanske beror på att det är flera elever som blir mottagna i grundsärskolan och som väljer att läsa integrerade med grundskolan. Och då kan man inte vara integrerad när man kommer till gymnasiet, utan en lösning till det är att man samläser. Och det innebär att eleverna läser utifrån sina ... ja, men utifrån gymnasiesärskolans kursplan och gymnasiets kursplan, men man har undervisning tillsammans.

ERIKA: Mm. Men innebär det då att det kan vara blandat så att säga vilka ämnen man läser enligt de olika kursplanerna eller läroplanerna?

EVA-LISA: Jag tänker att så skulle det kunna vara beroende på hur skolan organiserar det, för samläsning organiseras på skolan och det innebär ju ... dels hur många elever som finns på skolan och hur det ser ut. Så jag tänker att det vanligaste är att eleverna samläser när det gäller yrkesämnena och sen kanske man har de gymnasiegemensamma ämnena var för sig. Alltså gymnasiesärskolan har matte, svenska och så vidare.

Men det beror helt på hur skolan väljer att organisera det.

NADJA: Ja, absolut tänker jag är det det, men att man ändå kanske utgår från eleven lite grann om man har möjligheter och elevens förmågor och ambitioner. Men det vanligaste är att eleven samläser de programgemensamma ämnena och ämnen inom programfördjupning med en gymnasieklass.

ERIKA: För jag tänker i Stenungssunds kommun då där du jobbar Nadja, där har ni stor erfarenhet av att arbeta med samläsning, hur ser det ut hos er? Hur lägger ni upp det och hur gör ni och vad är bakgrunden till att ni har fokuserat på just samläsning?

NADJA: Ja, det är så att bakgrunden var egentligen den att för cirka tio år sen kanske så hade Stenungssunds kommun en elev som inte ville gå till gymnasiesärskolan i närliggande kommun då som erbjuder en renodlad gymnasiesärskola. Och då fanns det på den tiden, det fanns bara ... det hette då på den tiden träningskola, det är väl individuella programmet nu inom särskolan på gymnasiet i kommunen. Men den här eleven skulle då gå på ett nationellt program av olika orsaker men framför allt av den orsaken att eleven faktiskt hade vänner och kompisar på vårt gymnasium, så ville eleven börja hos oss. Och då startade vi helt enkelt på den vägen, att gymnasiet valde att starta upp en gymnasiesärskola med den eleven i fokus till att börja med. Och då fick vi använda oss av de resurserna som fanns på skolan och

då blev samläsning ganska så centralt och på den vägen är det. Så att när Nösnäsgymnasiet startade gymnasiesärskola så var det faktiskt från början med tanke på samläsning kan man säga.

ERIKA: Mm, just det. Hur gör ni då? Hur går det till när man försöker då bygga upp det här för en elev?

NADJA: Ja, vi är inte en jättestor gymnasiesärskola på Nösnäsgymnasiet, till hösten blir vi tio elever. Då organiserar vi oss på det viset att vi försöker att utgå från varje individ faktiskt och vi samarbetar med ganska många olika gymnasieprogram just nu. Så vi har en ganska så ... vi jobbar ganska brett när det gäller program, inte så djupt utan vi kanske har en, två, möjligtvis tre elever inom varje program på gymnasiet som då samläser med en klass. Och vi provar oss fram, i år är det nytt för oss då vi har fått in en elev med önskemålet att läsa hotell- och restaurang och bageri fast med inriktning hotell. Och det brukar gå väldigt väl ut. Den här eleven läser sina programgemensamma ämnen och ämnen inom programfördjupning tillsammans med klassen. I det här fallet så är det en lärlingsklass, så det är också mycket APL. Och så kommer de till vårt klassrum som vi ... vi benämner det bara klassrum, med klassrumsbeteckning och läser sina gymnasiegemensamma ämnen. Så, så är upplägget i alla de gymnasieklasser som vi samarbetar med. Och nästan alltid så är det just programgemensamma ämnena och ämnen inom programfördjupning som man samläser med en gymnasieklass. Men vi har haft

fall då man av sociala skäl faktiskt vill läsa ännu mer med gymnasieklassen och då har vi arrangerat så att man kanske kan läsa svenska tillsammans med gymnasieklassen också även om man då läser mot gymnasiesärskolans kursplaner eller ämnesplaner.

ERIKA: Just det. Hur vanligt är det då med samläsning och hur ser det stöd ut som vi på Specialpedagogiska skolmyndigheten ger ut då när det handlar just om samläsning, Eva-Lisa?

EVA-LISA: Ja, hur vanligt det är, det kan inte jag riktigt säga. Men vi ser ju att det ökar när vi tittar på skolor och när vi får in rådförfrågningar till oss så ser vi att det ökar. Och det stöd som vi ger, dels så har vi haft webinarie som handlar om samläsning och det tänker vi fortsätta att ha för vi ser att efterfrågan ökar. Och det är viktigt tänker jag att vi sprider det här för att det är en möjlighet för eleverna att vidga sig, både för de som går på gymnasiet och de som går på gymnasiesärskolan, att man får mötas tror vi är viktigt. Och framför allt då när vi ser att det är så många som på grundskolan är integrerade och då blir det kanske svårt om man har gått i grundskolan i en grundskoleklass, att helt plötsligt växla om och gå till gymnasiesärskolan. Och jag tänker också att det är ... och det pratar vi inte om i dag, nu pratar vi om gymnasieskolan, men när särskild utbildning för vuxna blev en del ut av Komvux så är det också något som man skrev fram att samläsning är en ut av möjligheterna där. Så vi kanske kommer att få se det inom vuxenutbildningen också.

ERIKA: Mm. Vad kan ni se att samläsning betyder för eleverna med intellektuell funktionsnedsättning i er verksamhet, Nadja?

NADJA: Ja, det betyder lite grann som Eva-Lisa sa här att de flesta av våra elever eller nästan alla just nu i alla fall de har läst integrerat sedan tidigare. Många blir utredda ganska sent, det kanske är någonting som vi ser blivit vanligare så då har de läst en helt vanlig grundskoleklass och sen så efter sin utredning då ... någon gång på högstadiet faktiskt så har de fortsatt med det, de har alltså blivit integrerade då. Och då har de sina vänner och kompisar där som kommer att gå vidare till gymnasiet och det är det de vill fortsätta med. Så att det betyder väldigt mycket för de här eleverna ur det sociala perspektivet, de har sina kamrater i grundskolan och på gymnasiet och de vill gärna fortsätta med det upplägget, det känns viktigt för dem. Och det skulle kännas ganska konstigt och utpekande om de var tvungna att byta, så det vet vi. Så vi har elever och föräldrar som är väldigt, väldigt glada och nöjda över den här möjligheten som de här eleverna ges. Så det betyder att de får vara lite som alla andra helt enkelt och att de inte känner sig exkluderade utan de får samläsa på gymnasiet. Och de får också bättre chanser tycker vi att utvecklas, samtidigt som det inte ställs för höga krav på dem. Det blir en ganska bra mix för det är faktiskt så här att om de kan klara en gymnasiekurs så får de också få ett betyg i gymnasiekursen och det vet de ju när de kommer hit. Så det betyder då att de vet att om de kan klara en

gymnasiekurs så kan de få betyg i den men så känns det tryggt och lugnt för dem att veta att det finns en motsvarande kurs som de läser så klart inom gymnasiesärskolan eller ämne och som de får betyg i de ... det är inga konstigheter där om de inte klarar en gymnasiekurs. Det är inte ett krav, det är mer som en möjlighet.

ERIKA: Just det.

NADJA: Så vi tycker att de erbjuds också på det sättet att de kanske når lite högre mål på något sätt, de utvecklas positivt. Och vår erfarenhet är faktiskt att många elever faktiskt klarar yrkeskurser på gymnasiet.

ERIKA: Mm, just det. Så det funkar, det tycker ni?

NADJA: Ja. Och är det dessutom lärling så brukar det gå riktigt bra.

ERIKA: Mm. Är det någonting som du vill lägga till, Eva-Lisa, som du har sett och tänkt på när du har varit aktiv i ditt rådgivaruppdrag?

EVA-LISA: Nej, men jag tänker väl lite som Nadja eller precis som Nadja säger och man ser också att det finns i skollagen att eleverna har rätt att utvecklas så långt som möjligt. Och då är det viktigt då att om man har möjlighet att få betyg i en gymnasiekurs så då har man den rättigheten och ska ha det också. Så det är en viktig sak. Och sen så finns det en rapport som skrevs 2017 som Skolverket gjorde som heter *I mötet mellan gymnasiesärskola och gymnasieskola* och där pekar

man på det sociala också och elever som säger att vi utvecklas inte lika mycket när vi går i gymnasiesärskolan, samläsning är bra för oss, vi får lära oss mera. Så det är viktigt ur flera ... och jag tänker också framåt om vi tittar, vi vet att många elever som kommer från gymnasiesärskolan har svårt att få arbete men om man har gått i skolan tillsammans och läst tillsammans då kanske det inte heller blir så utpekande eller man tänker ”ja, men det där är en klasskamrat, vi kan bli arbetskamrater också”. Så jag tänker att det är viktigt också förväntningar på eleverna, att det är viktigt att ha höga förväntningar på eleverna. Så jag tänker att det är bra för många elever. Och precis som Nadja säger att ja, det finns en möjlighet att få betyg i gymnasiet eller i gymnasiesärskolan men att man får förutsättningar och lära sig och utvecklas så långt som möjligt.

ERIKA:

Nu har vi pratat om de positiva effekterna som vi kan se för de elever då som får samläsa. Ser ni att det påverkar också skolverksamheten och det övriga som pågår på skolan på något sätt, att arbeta aktivt för att skapa förutsättningar för samläsning i Stenungssund?

NADJA:

Ja, det gör det ju. Jag tänker vår skola vill väldigt gärna stå för något som vi kallar för öppet förverkligat lärande och ha en sorts öppen attityd till världen och omvärlden. Och jag tänker att bara det att lärare och personal öppnar upp för samläsning, bara det tillförs ganska mycket till kollegiet. Lärarna som undervisar våra elever, de får också sen kunskaper och verktyg

som de sen enkelt kan använda i sin helt ordinarie undervisning med ... som passar egentligen alla elever. För vi utbildar lite löpande de lärare som på ett eller annat sätt undervisar våra elever, antingen i en stor gymnasieklass eller de som ibland kommer till oss då kanske och har svenska, engelska eller så. Så det är lite, en vinst för lärare och personal tycker jag. Sen är det så här att vi har valt på Nösnergymnasiet att ligga lite lågt med ... vi har ingen skylt på vårt klassrum där det står gymnasiesärskola, vi går inte in med en elev och presenterar en elev i en klass som en gymnasiesärskoleelev utan vi tycker att det är av mindre betydelse. Vi vill inte sätta de titlarna på någon. Så våra elever, de är helt enkelt med i en gymnasieklass och de andra gymnasieeleverna vet nog inte om att det här är en gymnasiesärskoleelev. Våra elever säger oftast att ”nu ska vi gå på stöd”, och där får de stödundervisning i svenska, engelska och matte. Och det är anpassningar som väldigt många elever har, så det där är ingenting som de flesta tänker på. Men jag vet att det finns andra skolor där man är lite tydligare och där man också kanske har elever där det blir mycket mer tydligt att det handlar om en särskoleelev. Och då tror jag och kan tänka mig att det kan vara en vinst för de andra eleverna att utveckla lite empati och förståelse kanske för de här eleverna faktiskt. Jag tror att de ibland vet i gymnasieklassen att den eleven som kommer från gymnasiesärskola att någonting kanske är annorlunda, de är medvetna om att de går med på stöd och de är inte på alla lektioner och så. Så en viss typ ut av hänsyn kanske. Så på många sätt är det nog bra.

- ERIKA: En slags förståelse och insikt om just den mångfald som ändå finns i samhället så, att det är det man kommer med.
- NADJA: Oh, ja. Även om vi då inte känner att vi måste peka ut någon elev med en viss titel om tillhörighet. Vår erfarenhet är att våra elever inte tycker att det är särskilt roligt så vi låter bli. Vi mörkar ingenting så klart men vi behöver heller inte påannonsera det.
- ERIKA: Hur behöver man planera och på olika sätt agera för att skolan ska ha bra förutsättningar och resurser när det handlar om samläsning för en elev? Vilka är det som behöver samarbeta på skolan till exempel? Och hur kan man ta sig an en sån uppgift, hur har ni gjort på Stenungssund?
- NADJA: Ja, det har ju vuxit fram hos oss kan man säga. Det behöver vara engagerade lärare naturligtvis och vi måste ha mycket kommunikation, jättemycket. Och hos oss har vi mig då bland annat, jag är mentor i vår lilla grupp och även yrkeslärare men jag har också ett ganska så stort samordningsuppdrag. Så jag har den rollen att jag försöker hela tiden se till att de lärarna som undervisar våra elever, de vet det de behöver veta och de får hjälp och stöd när det gäller kurser, ämnen, betyg, betygssättning. Så att de känner en stor trygghet för det vet vi är jätteviktigt. Vi behöver ha ibland lite assistenter har vi, men det är inte givet att vi måste ha en assistent med i en yrkeskurs eller ett yrkesämne. Det där avgör vi från år till år och från fall till fall. Men självklart är vi fler bemannade när vi har gemensam

svenska och engelska och matte för det är en del ut av särskolan, att man får mer stöd och hjälp. Så efter behov så behöver man ha assistenter också. Vi använder ju oss av ”vanliga gymnasielärare”, ibland har vi även grundskolelärare eftersom vi har lärare som jobbar här med IM som har den utbildningen. Och vår erfarenhet är att får de tillräckligt mycket stöd och stöttning så blir det ett jättebra samarbete. Självklart måste man ha alla, en eller flera, rektorer med sig. Beror ju på hur stor skola, vi har en stor skola, så vi jobbar över olika enheter som vi är uppdelade och då måste vi ha rektorerna med oss också.

ERIKA:

Vad tänker du, Eva-Lisa, om det som Nadja har berättat? Vad är det du har sett och är viktigt när det handlar om att planera?

EVA-LISA:

Nej, men jag tänker att det kräver att man jobbar för att ha en inkluderande organisation. Alltså att man har en tydlig och klar inkluderingstanke. Sen så ser jag också det här med lärare precis som Nadja säger, att det är viktigt att lärarna får ... ja, men känner trygghet så att man får stöd i att undervisa annars är det risk att man tänker ”nej, men jag vill inte, jag kan ingenting om elevgruppen eller hur ska vi göra det här”. Så att man måste också bädda för det i organisationen och tänka att ”vi jobbar med det här tillsammans, det finns stöd att få, ta hjälp ut av varandra” och att det finns också möjlighet att mötas i det här så att man kan prata med varandra. Sen så ser jag också att det finns, om vi nu ska titta lokalmässigt och andra saker, så finns det stora

fördelar om man har välutrustade lokaler så är det väldigt viktigt att elever från gymnasiesärskolan är i lokaler där man läser sina yrkesämnen som har modern utrustning och där det finns lärare som är yrkeslärare. För annars så har de inga möjligheter att etablera sig på arbetsmarknaden om de inte får en utbildning som är adekvat för dem. Så jag ser att det är väldigt viktigt. Och så tänker jag det här med en inkluderande miljö, att man ... som också förbereder eleverna för arbetslivet, både de som går på gymnasiet men också de som går på gymnasiesärskolan. Ja, men mångfalden som du pratar om, vi ser olika ut och vi har olika förmågor. Och att det följer med ut i arbetslivet också sen.

ERIKA:

Mm. Jag måste få fråga dig där Eva-Lisa, du var inne på det just det här med tillgång till ja, men att undervisa i lokaler där man får lära sig då i såna fall hur man jobbar i ett yrke med rätt verktyg och så vidare och även med lärare med rätt utbildning. Menar du att det skiljer sig där mellan hur det kan se ut i gymnasiesärskolan och gymnasieskolans yrkesutbildningar?

EVA-LISA:

Ja, jag kan inte säga det generellt men det vi har sett så skiljer det sig åt, att det kan vara så att lokaler och lärare inte har rätt utbildning för att undervisa i yrkesämnen. Och det är väldigt viktigt om man ska komma ut ... jag tänker också för att lyckas på sin arbetsplats eller på sin APL så är det viktigt att man har blivit förberedd. Och är det då en specialpedagog

som undervisar i ett yrkesämne så är inte det säkert att det blir den bästa förberedelsen för eleven. Och samma sak om inte lokalerna och utrustningen är bra eller uppfyller de krav som arbetslivet vill att vi ska lära ut, så blir det svårt för eleven och då misslyckas eleven redan kanske på sin APL. Och då blir det också svårt kanske sen att få ut elever på APL tänker jag fortsättningsvis, [hör inte 0:19:55] gymnasiesärskolan, eleverna kan mindre när de kommer ut, det är svårt att se. Så det blir som en följd där också att om inte eleverna har rätt kunskaper så blir det svårare att få eleverna att hitta APL-platser och så vidare.

ERIKA: Mm, viktig fråga tänker jag då ju som ni då tänker jag i Stenungssund kan jobba med på ett bra sätt för att ni har samläsning då.

NADJA: Absolut.

ERIKA: Att man får vara i rätt miljöer och får då undervisning av lärare med rätt kompetens för det som de kanske ska kunna när man kommer ut på sin APL och sen också då kanske kan leda till att man får ett arbete.

NADJA: Ja, och vi har stort fokus på APL oavsett om eleven läser lärlingsprogram eller skolförlagt program så är det stort fokus på APL och då har vi yrkeslärare som redan har kontakter inom arbetslivet. Och de som tar emot eleverna, de vet att de här eleverna kommer från ett ställe där man har lärt sig rätt med rätt utrustning. Men jag tänkte också, jag kom på där att jag menar vi arbetar ... apropå den här frågan här med vilka som

behöver samarbeta, vi behöver ... vi samarbetar också tätt med specialpedagog så klart då, vi försöker hålla utbildningar löpande för alla lärare som på ett eller annat sätt då undervisar våra elever. Det är också jätteviktigt. Och en annan jätteviktig relation är relationen till schemaläggaren på en sån här stor skola, det behövs verkligen. Det är inte helt enkelt alltid att få ihop allting.

ERIKA: Nej, just det, jag förstår det. Men med gott samarbete så funkar det.

NADJA: Ja. Men det är en viktig grund för att förutsättningarna ska bli bra faktiskt.

ERIKA: Mm, just det. Du ville säga något, Eva-Lisa.

EVA-LISA: Ja, men jag går tillbaks till det här med lokaler och utrustning lite för jag tänker så här har man lokaler och utrustning som är ... det är oftast i många yrkesämnen dyra lokaler och dyr utrustning. Så det är också viktigt tänker jag ur ett kommunekonomiskt perspektiv att man nyttjar dem till fullo så att så många som möjligt får använda dem så att inte lokaler står tomma för att skolor ligger långt ifrån varandra eller för att de inte fungerar. Så det är viktigt att tänka på när man planerar nya skolor, tänker jag, att alla ska ha möjlighet att gå på den skolan och använda den utrustning som finns.

ERIKA: Mm. Går det att se vad det ger för resultat för eleverna, Nadja, i er verksamhet? Får ni veta vad som händer sen också efter skolan som en konsekvens då kanske av att

man har gått det här ... man har läst de här yrkeskurserna och så vidare?

NADJA:

Ja, men jag tänker bara en sån här sak som att vi ser att alla elever som går hos oss de får minst några gymnasiebetyg, alltså inte bara gymnasiesärskolebetyg utan de får minst några gymnasiebetyg. Och vissa elever får ganska många gymnasiebetyg och speciellt då kanske i så klart programgemensamma ämnen och fördjupningsämnena. Om de inte hade fått möjlighet till det så hade de aldrig fått ... om de aldrig hade fått den chansen så hade de heller aldrig fått chansen att se om de faktiskt klarar en gymnasiekurs. Så resultat är svårt att säga men det är lite resultat att de faktiskt gör det när de har fått den chansen. Och i slutändan så tänker jag så bidrar det i sig till ökade möjligheter på arbetsmarknaden. När man går ut grundskolan eller grundsärskolan så kan man få med sig två stycken betyg beroende på om man har klarat några grundskolekurser och så får man från grundsärskolan. Men på gymnasiet så får man bara ett betyg och då har vi åtminstone löst det på det viset att man med hjälp av en liten asterix på slutbetyget och en hänvisning kan göra en markering vid de kurserna som faktiskt är gymnasiekurser. Och det tycker vi är positivt, det är ett önskemål från eleverna också. Vi skulle vilja ha det ännu tydligare faktiskt om man fick önska sig något. Det bidrar i alla fall till ökade möjligheter på arbetsmarknaden helt klart. Vi har en elev nu som slutade i juni som har fått ett heltidsjobb på en förskola och Arbetsförmedlingen har varit inblandade och till

2021-08-18

att börja med så är det en ... jag tror det kallas lönebidrag. Men den här eleven förväntas sedan gå över i en helt vanlig anställning. Och av de eleverna vi har på skolan i dag så tänker att vi att de flesta kommer att gå ut i anställning eller i anställning med lönebidrag. Kanske en eller två börjar med utflyttad praktik inom daglig verksamhet för att sen gå över i anställning. Men vi har också flera elever som har gått ut i vanlig anställning, speciellt inom äldreården. Det beror också väldigt mycket på vad det finns för jobb.

ERIKA:

Mm. Vad tänker du Eva-Lisa om det som Nadja nu beskriver utifrån det ... du pratade just om det här med att man behöver se till att det finns ... ja, men man måste se till att rusta elever för att kunna bli så självständiga som möjligt.

EVA-LISA:

Ja, men det här är någonting som jag brinner för, att alla elever ska få möjlighet att etablera sig på arbetsmarknaden. Och jag tänker att målet med en yrkesutbildning på gymnasiet eller på gymnasiesärskolan är faktiskt att man ska komma ut i arbete. Så jag tänker att det här är en jätteviktig fråga och att man också funderar på ”ger vi eleverna rätt möjligheter”. Och jag tänker som Nadja beskriver här att flera elever får betyg i gymnasieämnen. Och jag tänker att om eleverna skulle vara kvar i gymnasiesärskolan så skulle man inte se och tänka snäppet högre, ”kan det här vara ett betyg i gymnasiet”. För det innebär också att man måste ha koll på flera kursplaner och veta vad står det i

gymnasiet, vad står det i gymnasiesärskolan, är det här en elev. Och är man i en skolform så är det svårt att gå över och titta i en annan skolform, tänker jag. Det gör man inte, utan man är i den skolform man är i och då tänker man kanske att det är bra med en duktig elev eller så. Så därför så är det så viktigt. Men jag tänker på det här samhället som vi har, att alla ... alltså delaktighet för så många elever som möjligt och också inkludering som ... alltså att tänka inkluderande organisation. Det kräver kanske en viss organisation, det kräver kanske att lärarna får utbildning. Men jag tänker att utbilda i de frågorna, det gagnar alla elever. Vi har flera elever med olika typer ut av funktionsförmågan i skolan som behöver ha stöd. Det här är ett stöd som man kan nyttja till många elever. Och så tänker jag också ... nu har vi inte pratat om det i dag, men vi hade en tematräff för ett tag sen och där var det också en lärare som beskrev, som jobbar med samläsning, att det finns många elever i skolan som inte har blivit mottagna i grundsärskolan eller gymnasiesärskolan men som i alla fall kanske har svårt att hänga med eller svårt att nå målen för sin utbildning. Och där möts elever och att de också får det lättare då. Så jag tänker att det här är någonting att jobba med och viktigt, man behöver tänka hela banan. Om vi integrerar elever i grundskolan så måste vi också ha tankar kring ”vad händer med eleverna när de kommer till gymnasiet”. Alltså vi måste ha en helhetssyn.

2021-08-18

NADJA: Mm, absolut. Och jag tänker på det du sa där med möjligheten att läsa gymnasieämnen, här lägger vi faktiskt upp det på det sättet att när ... alla yrkeslärarna har jag möte med och så frågar jag vilka kurser som är tänkta att starta inför läsåret och sen så lägger vi in våra elever i de kurserna tillsammans med den klassen som de samläser med. Och så startar våra yrkeslärare, de tänker ingenting annat än att den här eleven ska klara kursen. Det kanske låter lite tufft, men de vet också att ... känner de en bit in på terminen att det kommer kanske inte den här eleven ändå att göra, då har jag redan varit framme och letat fram en kurs, en motsvarande kurs i gymnasiesärskolan. Ibland är det inte solklart, ibland får man leta och hitta två motsvarande kurser och plocka ut moment ur. Och då pratar vi ihop oss, jag och läraren och då kan läraren sen så småningom sätta betyg i den istället. Men det som är så positivt, det som verkligen ger eleverna möjligheterna att faktiskt klara gymnasiekurser, det är att de börjar från att utgå från att eleven ska klara det.

EVA-LISA: Höga förväntningar.

NADJA: Ja, det är det, men ändå ganska kravlöst på något sätt för eleven vet också upplägget.

ERIKA: Mm. Men jag tänker, det du är ute efter Eva-Lisa, det är väldigt positivt att också visa att man har höga förväntningar på elevers förmåga?

EVA-LISA: Det vet vi att det är motiverande för eleverna, att vi tror på eleverna, vi tror på deras förmåga, ja. Och det

här också att vi ser möjligheter och inte ser det som kanske inte fungerar så bra eller som är ... utan vi ser möjligheter utan att ... jag menar inte att vi ska vara naiva då utan se möjligheter istället för att se det som inte fungerar hela tiden eller tänka att ”det här kommer inte att gå” eller så.

ERIKA: Hör ni, det är ju ett jättespännande och viktigt samtal det här men vi måste ändå börja avrunda. Men innan vi avslutar så skulle jag vilja att ni också fick skicka med råd till lyssnarna som ju kanske då blir inspirerade och vill ta tag i detta med samläsning. Vad tänker ni är viktigt?

EVA-LISA: Oj, det var en svår fråga. Nej, men jag tänker att samordna er, ni som har yrkesutbildningar på gymnasiet och gymnasiesärskolan, ta hjälp ut av varandra, se vad ni kan göra tillsammans. Och sen är faktiskt huvudman och rektor otroligt viktigt i det här också så att man har någon som lyssnar på en och någon som ser möjligheter.

ERIKA: Mm. Jag tänker spontant rektor är jätteviktigt.

NADJA: För vi har ju flera, vi har stor skola, flera enheter vilket betyder att vi måste samverka över enheterna så klart eftersom de olika programmen ligger inom olika enheter. Så då behöver vi ha rektorerna med på banan från första början, det är jätteviktigt. För att det är de som ska sätta dagordningen, så det är viktigt att det är väldigt tydligt att man har tänkt att jobba så här med samläsning och kanske varför. Och sen tror jag mycket

på att man faktiskt tänker sig att en person som ska vara inblandad i det här, det kan vara bra med någon lärare eller speciallärare, ska ha tid för lite samordning på det sättet som jag har i sin tjänst faktiskt. För att det kommer att underlätta och det kommer att kännas tryggare också för alla inblandade. Och sen tänker jag också att man måste våga prova lite grann och vara flexibel, inte vara rädd för att få ändra på någonting utan man lägger upp och sen får man tuta och köra och sen upptäcker man saker på vägen och då får man ändra helt enkelt. Och också jätteviktigt tycker jag om man ska samläsa, för det här talar jag verkligen av erfarenhet, att man måste se till att eleven och alla så klart, men framför allt eleven har förstått upplägget och att de vet vad det handlar om. Så att inte det blir missförstånd, man behöver lite grann kanske repetera det. Det är jätteviktigt att våra elever vet det från början, att ”jobb kommer du säkert få men det är inte säkert att du får legitimationer” eller yrkestitlar, ja.

ERIKA:

Men jättestort tack för de bra och användbara råden, tänker jag. Jag vill verkligen tacka er. Tack till dig Nadja Ekström, samordnare i Stenungssunds kommun och Eva-Lisa Andersson, rådgivare på Specialpedagogiska skolmyndigheten för att ni var med i det här samtalet. Som ju var jätteviktigt och satte fokus på hur vi ger elever med intellektuell funktionsnedsättning likvärdiga förutsättningar att lära sig utvecklas så långt som möjligt. Och att man ju också då får fler valmöjligheter när det gäller sin framtid och där med också mer självständighet. För dig

som har lyssnat och vill veta mer om hur du och din verksamhet kan få stöd så finns också mer information på vår webbplats spsm.se. Där finns sidor om intellektuell funktionsnedsättning och hur man kan utforma och utveckla sin verksamhet och undervisning och stötta och stärka den här gruppen elever också. Och på webben så finns också fler poddavsnitt samlade för dig som vill lyssna på fler samtal. Så med det så säger vi tack och hej.

INFORÖST: Tack för att du lyssnat på Specialpedagogiska skolmyndighetens podd. Fler avsnitt kan du hitta på vår webbplats och där poddar finns. Om du vill veta mer om oss och vilket stöd vi erbjuder, gå in på vår webbplats, spsm.se. Följ oss även på Facebook, Twitter och Instagram.